

MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI
O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING
JIZZAX FILIALI

**ZAMONAVIY INNOVATSION
TADQIQOTLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
VA RIVOJLANISH
TENDENSIYALARI:
YECHIMLAR VA ISTIQBOLLAR
RESPUBLIKA ILMIY-TEXNIK
ANJUMAN MATERIALLARI
TO'PLAMI**

**15-16-MAY
2026-YIL**

**Google
Scholar**

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI**

**ZAMONAVIY INNOVATSION TADQIQOTLARNING DOLZARB
MUAMMOLARI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: YECHIMLAR
VA ISTIQBOLLAR**

*mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami
(2026-yil 15-16-may)*

JIZZAX-2026

5-SHO'BA

ZAMONAVIY JAMIYATDA FILOLOGIYA, TILSHUNOSLIK VA DIDAKTIKA

DIDAKTIK VOSITALAR ORQALI UMUMMADANIY KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISH (MODUL, KEYS, LOYIHA ASOSIDA O'QITISH)

Mamanova Sayyora Faxriddinovna
O'zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali tayanch doktoranti
e-mail: sayyoramamanova94@mail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada kasbiy ta'lim muassasalari o'quvchilarida umummadaniy kompetensiyani shakllantirishda didaktik vositalarning pedagogik ahamiyati yoritilgan. Xususan, modul texnologiyasi, keys-stadi va loyiha asosida o'qitish metodlarining o'quvchilarning kommunikativ madaniyati, ijtimoiy faolligi, mustaqil fikrlashi hamda kasbiy muomala ko'nikmalarini rivojlantirishdagi imkoniyatlari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: umummadaniy kompetensiya, didaktik vositalar, modul texnologiyasi, keys-stadi, loyiha metodi, kasbiy ta'lim, turizm ta'limi.

Bugungi kunda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, mehnat bozori talablariga mos, raqobatbardosh hamda yuksak madaniyatli mutaxassislarni tayyorlash masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Shu nuqtai nazardan, kasbiy ta'lim muassasalari o'quvchilarida umummadaniy kompetensiyani shakllantirish ta'lim jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Umummadaniy kompetensiya shaxsning milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat bilan qarashi, jamiyatda samarali muloqot qila olishi, turli madaniyat vakillari bilan hamkorlikka kirisha olishi, mustaqil fikrlashi hamda ijtimoiy mas'uliyatni his qilishi bilan tavsiflanadi. Ayniqsa, turizm yo'nalishida tahsil olayotgan o'quvchilar uchun mazkur kompetensiya kelajakdagi kasbiy faoliyat samaradorligini belgilovchi muhim omil hisoblanadi. Chunki turizm sohasida mutaxassisning faoliyati bevosita inson omili, xizmat ko'rsatish madaniyati, xorijiy va mahalliy mijozlar bilan muloqot, milliy madaniyatni targ'ib etish hamda kommunikativ moslashuvchanlik bilan chambarchas bog'liqdir.

Kasbiy ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuvni samarali tashkil etish, avvalo, ta'lim mazmunini zamonaviy talablar asosida qayta ko'rib chiqishni talab etadi. Bu borada N.A.Muslimov kasbiy ta'lim jarayonida shaxsning kasbiy va ijtimoiy kompetensiyalarini uyg'un rivojlantirish zarurligini ta'kidlaydi [1]. O'quvchilarda umummadaniy kompetensiyani shakllantirishda pedagogik texnologiyalarning o'rni katta bo'lib, Q.T.Olimov ta'lim samaradorligini oshirishda interfaol metodlar, muammoli vaziyatlar va amaliy topshiriqlarning ahamiyatini asoslab bergan [2]. Z.K.Ismailova kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, kommunikativ qobiliyati hamda ijtimoiy faolligini rivojlantirishga xizmat qilishini qayd etadi [3].

Kasbiy ta'limda modul texnologiyasidan foydalanish o'quv materialini tizimli o'zlashtirishga yordam beradi. A.R.Xodjaboyevning fikricha, modul asosida o'qitish o'quvchilarni mustaqil ishlashga, o'z faoliyatini rejalashtirishga va natijadorlikka yo'naltiradi [4]. Didaktik vositalardan samarali foydalanishda integrativ yondashuv ham muhim sanaladi. N.N.Karimova umumta'lim va maxsus fanlar integratsiyasi orqali o'quvchilarda ijodiy tafakkur hamda kasbiy tayyorgarlik rivojlanishini ta'kidlaydi [5]. D.O.Ximmataliyev esa kasbiy tayyorgarlikni baholashda diagnostik metodlar, refleksiya va amaliy vazifalarning ahamiyatini ko'rsatib, ta'lim jarayonida faol metodlardan foydalanish zarurligini asoslaydi [6]. J.A.Hamidov maxsus fanlarni o'qitishda interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning muloqot madaniyati, jamoada ishlash va mustaqil qaror qabul qilish kompetensiyalarini rivojlantirishini e'tirof etadi [7].

An'anaviy o'qitish metodlari asosan nazariy bilim berishga yo'naltirilgan bo'lib, o'quvchilarning real hayotiy va kasbiy vaziyatlarda mustaqil faoliyat yuritish ko'nikmalarini yetarli darajada rivojlantira olmaydi. Shu sababli ta'lim jarayoniga zamonaviy didaktik vositalarni joriy etish, xususan modul texnologiyasi, keys-stadi va loyiha asosida o'qitish metodlaridan samarali foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur metodlar o'quvchini passiv tinglovchidan faol subyektga aylantiradi, uning mustaqil fikrlashi, muammolarni hal etishi, jamoada ishlashi hamda o'z fikrini asosli ifodalashiga xizmat qiladi.

Modul asosida o'qitish ta'lim mazmunini mantiqiy tugallangan bloklarga ajratgan holda bosqichma-bosqich o'zlashtirishga asoslanadi. Ushbu texnologiya o'quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olish, mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlash hamda natijaga yo'naltirilgan o'quv jarayonini tashkil etish imkonini beradi. Modul tizimida har bir mavzu alohida maqsad, topshiriq, baholash mezonlari va refleksiya elementlari bilan boyitiladi. Natijada o'quvchilar o'zlashtirish darajasini nazorat qilish, kamchiliklarini aniqlash va mustaqil ravishda bartaraf etish imkoniyatiga ega bo'ladi. Umummadaniy kompetensiyani rivojlantirishda modul texnologiyasi milliy qadriyatlar, madaniyatlararo muloqot, kasbiy etika, nutq madaniyati va fuqarolik mas'uliyatiga oid bilimlarni tizimli ravishda shakllantirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Masalan, "Turizm etikasi va servis madaniyati" moduli orqali o'quvchilar mehmon kutish qoidalari, mijoz bilan muloqot etikasi, xalqaro odob me'yorlari hamda kasbiy xulq-atvor madaniyatini izchil egallaydilar.

Keys-stadi metodi real yoki shartli vaziyatlarni tahlil qilish asosida o'quvchilarning muammoli fikrlashini rivojlantirishga xizmat qiladi. Mazkur metod o'quvchilarda muammoga turli nuqtai nazardan qarash, vaziyatni baholash, qaror qabul qilish va o'z pozitsiyasini himoya qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Ayniqsa, turizm yo'nalishida keys-stadi metodining ahamiyati katta bo'lib, xizmat ko'rsatish jarayonida uchraydigan murakkab holatlar, turistlarning ehtiyojlari, ziddiyatli vaziyatlar yoki madaniyatlararo muloqot muammolari orqali o'quvchilar real faoliyatga tayyorlanadi. Masalan, "Xorijiy turist mehmonxona xizmatidan norozi bo'ldi" mavzusidagi keys topshirig'ida o'quvchilar vaziyat sabablarini tahlil qiladi, mijoz bilan to'g'ri muloqot usullarini belgilaydi va muammoning madaniy hamda professional yechimini ishlab chiqadi. Bu jarayon o'quvchilarda tolerantlik, empatiya, xizmat madaniyati va kommunikativ moslashuvchanlikni rivojlantiradi.

Loyiha asosida o'qitish esa o'quvchilarning amaliy natija yaratishga yo'naltirilgan ijodiy faoliyatini tashkil etadi. Mazkur metodda o'quvchilar ma'lumot to'playdi, muammoni o'rganadi, reja tuzadi, jamoa bo'lib ishlaydi va yakuniy mahsulotni taqdim etadi. Bu esa ularda liderlik, mas'uliyat, tashabbuskorlik, jamoada ishlash, axborot bilan ishlash va o'z fikrini taqdim etish ko'nikmalarini shakllantiradi. Umummadaniy kompetensiya nuqtai nazaridan loyiha metodi ayniqsa samaralidir, chunki u o'quvchilarning milliy merosga qiziqishini oshiradi, madaniy obyektlarni o'rganishga undaydi hamda jamiyat bilan faol aloqaga kirishish imkonini yaratadi. Masalan, "Samarqand shahri bo'yicha ekskursiya marshrutini ishlab chiqish" loyihasi davomida o'quvchilar tarixiy obidalar, madaniy meros obyektlari va turistlar ehtiyojlarini o'rganib, ekskursiya dasturi yaratadilar. Natijada ularda nafaqat kasbiy bilimlar, balki milliy iftixor, madaniy tafakkur va jamoaviy hamkorlik sifatlari ham rivojlanadi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, modul, keys va loyiha metodlarini uyg'un holda qo'llash ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Modul texnologiyasi nazariy bilimlarni tizimlashtirsa, keys-stadi ularni real vaziyatlarda qo'llashga o'rgatadi, loyiha metodi esa ijodiy va amaliy faoliyat orqali mustahkamlaydi. Ushbu integratsiyalashgan yondashuv o'quvchilarning kommunikativ madaniyati, tanqidiy fikrlashi, ijtimoiy faolligi, jamoada ishlash qobiliyati hamda kasbiy moslashuvchanligini rivojlantiradi. Ayniqsa, turizm sohasida kelajak mutaxassis uchun zarur bo'lgan xizmat ko'rsatish madaniyati, muloqot etikasi, stressli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish va turli millat vakillari bilan samarali ishlash kompetensiyalari shakllanadi.

Xulosa qilib aytganda, kasbiy ta'lim muassasalari o'quvchilarida umummadaniy kompetensiyani shakllantirishda didaktik vositalardan foydalanish zamonaviy pedagogikaning muhim talabi hisoblanadi. Modul texnologiyasi ta'lim mazmunini tizimlashtiradi, keys-stadi muammoli vaziyatlarni hal etishga yo'naltiradi, loyiha metodi esa ijodiy va amaliy faoliyatni rivojlantiradi. Mazkur metodlarni kompleks ravishda qo'llash o'quvchilarning shaxsiy, ijtimoiy va kasbiy rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu bois kasbiy ta'lim muassasalarida, ayniqsa turizm yo'nalishida, umummadaniy kompetensiyani shakllantirish jarayonida modul, keys va loyiha asosida o'qitish metodlarini keng joriy etish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Muslimov N.A. Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi. – Toshkent: Fan, 2018. – 320 b.
2. Olimov Q.T. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: O'qituvchi, 2017. – 256 b.
3. Ismailova Z.K. Ta'limda kompetensiyaviy yondashuv. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019. – 284 b.
4. Xodjaboyev A.R. Kasbiy pedagogika asoslari. – Toshkent: Tafakkur, 2016.
5. Karimova N.N. Kasbiy ta'limda integrativ yondashuv asoslari. – Toshkent: Innovatsiya, 2020. – 198 b.
6. Ximmataliyev D.O. Kasbiy tayyorgarlikni diagnostika qilish metodikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021. – 210 b.

7. Hamidov J.A. Maxsus fanlarni o'qitishda interfaol metodlardan foydalanish. – Toshkent: O'qituvchi, 2018. – 176 b.
8. Saidahmedov N.S. Yangi pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Moliya, 2016. – 172 b.
9. NO P. Ethical Doctrines in The Major Schools and Intellectual Traditions of Chinese Natural Philosophy.
10. Маманова С. Методика развития речевой компетентности у студентов профессионально-технических учебных заведений //Информатика и инженерные технологии. – 2023. – Т. 1. – №. 1. – С. 4
11. Abduvohidova L., Spanov M. PHILOSOPHICAL MODELS OF EXPLAINING HISTORICAL PROCESSES //Scientific journals" D-PRESS SERVICES". – 2025. – Т. 3. – №. 7. – С. 70-74.
12. Abduvohidova L. XITOYDA VA G 'ARBDA TABIIY GENEZISINING MOHIYATI VA O 'ZIGA XOS XUSUSIYATI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 321-325.
13. Mamanova S. Professional ta'lim muassasalari o'quvchilarining nutqiy kompetensiyasini baholashda matnli materiallarning didaktik ahamiyati //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 199-202.

BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING METAKOGNITIV REFLEKSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA SUN'IY INTELLEKT VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI

p.f.f.d (PhD), dotsent Saitkulova Nazokat Raxmonovna

Chirchiq davlat pedagogika universiteti Turizm fakulteti, Fakultetlararo chet
tillar kafedrası

Gmail: saitkulovanazokat@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo'lajak o'qituvchilarning metakognitiv refleksiyasini rivojlantirishda sun'iy intellekt vositalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, metakognitiv refleksiya rejalashtirish, monitoring, xatolarni aniqlash, strategiyani qayta ko'rib chiqish va yakuniy refleksiv baholash bosqichlaridan iborat algoritmik model sifatida talqin etilgan. Bundan tashqari sun'iy intellekt vositalarining refleksiv kundaliklar, e-portfolio, semantik tahlil, individual refleksiv profil va analitik monitoring orqali bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy o'sishiga ta'siri ilmiy asosda tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: metakognitiv refleksiya, bo'lajak o'qituvchi, sun'iy intellekt, refleksiv monitoring, semantik tahlil, e-portfolio, individual rivojlanish trayektoriyasi, pedagogik texnologiya.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimida kechayotgan raqamli transformatsiya pedagogik faoliyat mazmunini tubdan yangilamoqda. Zamonaviy o'qituvchi faqat bilim beruvchi mutaxassis emas, balki o'z faoliyatini tahlil qila oladigan, xatolaridan xulosa